הָעִיר, שֶׁעֲדַיִן נִשְׁאָרִים בִּקְדֻשָּׁתָן (עב) שֶׁאֵין כָּאן דָּבָר אַחֵר שֶׁתְּחוּל קְדֻשָּׁתָן עָלָיו. הַגָּהּ: וַדַּוְקָא בְּדָרָךְ (עג) שֶׁמּוֹרִידָן מִקְּדֻשָּׁתָן, אֲבָל * מֵתָר לְהַשְׁאִיל (עד) אֲפִלּוּ סֵפֶר תּוֹרָה לִקְרוֹת בָּהּ, אֲפִלּוּ מִשָּׁל רַבִּים לְיָחִיד (בית יוסף (ד"ה ומ"ש) בשם ארחות חיים (סר' כד)):

יב [צ] מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּנַאי עִם הַקָּהָל שֶׁלֹּא יוּכַל (עה) **לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת כִּי אִם הוּא וְזַרְעוֹ, (עו) אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר** (כב) **זְכוּתוֹ לְאַחֵר: יג** [ק] **גָּבוּ מָעוֹת לִבְנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבָא לָהֶם** (עז) **דָּבָר מְצָוָה, מוֹצִיאִין בָּהּ הַמָּעוֹת. קָנוּ אֲבָנִים וְקוֹרוֹת,** (עח) **לֹא יִמְכְּרוּם לְדָבָר מִצְוָה, אֶלָּא לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִים, אַף עַל פִּי שֶׁהֲבִיאוּ הָאֲבָנִים וּגְדָרוּם וְאֶת הַקּוֹרוֹת וּפְסָלוּם וְהִתְקִינוּ הַכֹּל לִבְנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת, מוֹכְרִים הַכֹּל לְפִדְיוֹן שְׁבוּיִים בִּלְבָד. אֲבָל אִם** (עט) **בָּנוּ** (כג) **וְנָמְרוּ,** (פ) * **לֹא יִמְכְּרוּ** (כד) **בֵּית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא יִגְבּוּ לַפִּדְיוֹן מִן הַצִּבּוּר: יד** [ר] **רְאוּבֵן שֶׁאָמַר קַרְקַע זוֹ אֲנִי נוֹתֵן לִבְנוֹת עָלֶיהָ בֵּית הַכְּנֶסֶת וְלֹא רָצוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְהָנִיחַן לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְהַקָּהָל אוֹמְרִים לִבְנוֹת עָלֶיהָ בַּיִת לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּרְאוּבֵן אוֹמֵר אַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נְדָרִי,** (פא) **לֹא מָצִי רְאוּבֵן הָדַר בֵּיהּ. וְאִם רְאוּבֵן לֹא הָיָה דָּר שָׁם הָיוּ** (פב) **יְכוֹלִים** (כה) **לְשַׁנּוֹתָהּ, וְאִם הוּא מִבְּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר,** (פג) **אֵינָם רַשָּׁאִים**

צ מְרְדְּכִי בְּסוֹף פֶּרֶק הַחוֹבֵל (ב"ק פ"ח סי' קח).

ק בְּבָא בְּתְרָא דַּף ג' (ע"ב) לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת מַתָּנוֹת עֲנִיִּים (ה"א). ר מְרְדְּכִי שָׁם פֶּרֶק בְּנֵי הָעִיר (מגילה פ"ד סי' תתכא).

בַּאֵר הֵיטֵב

יב (כב) **זְכוּתוֹ.** דַּוְקָא אִם כִּבְּדוּ הַקָּהָל לְאֶחָד בְּדָבָר זֶה, אֲבָל אִם קָנָה אֶחָד זְכוּת זֶה יָכוֹל לִמְכֹּר לְאִישׁ הָגוּן כְּמוֹהוּ. טַ"ז (ס"ק יא): **יג** (כג) **וְנָמְרוּ לֹא.** הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס"ק לב) וְכִי הַגִּיהַּ, בָּנוּ יִגְמְרוּ וְלֹא וְכוּ': (כד) **בֵּית הַכְּנֶסֶת.** וּמִן הַדִּין שָׁרֵי. מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק לג) טַ"ז (סק"ב) וְשֶׁ"ך יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן (רכ"ד) [רנ"ב] (סק"א): **יד** (כה) **לְשַׁנּוֹתָהּ. אֲפִלּוּ**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(פה) אִם הָיָה גַּם כֵּן בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר: (עב) **שֶׁאֵין כָּאן דָּבָר אַחֵר** וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי (פו) שֶׁקִּבֵּל מָעוֹת כְּשֶׁמִּשְׁכְּנָן אוֹ הִשְׁכִּירָן, אֵין שִׁיּוּךְ לוֹמַר דְּחָלָה הַקְדָּשָׁה עַל הַמָּעוֹת שֶׁהָרֵי אֵין גּוּף הַחֶפֶץ קָנוּי לוֹ וַעֲדַיִן נִשְׁאָר בִּקְדֻשָּׁתוֹ וְקָא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקֹדֶשׁ: (עג) **שֶׁמּוֹרִידָן מִקְּדֻשָּׁתָן.** דְּהַיְנוּ שֶׁהַשּׁוֹאֵל וְהַשּׁוֹכֵר מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחֹל: (עד) **אֲפִלּוּ סֵפֶר תּוֹרָה** וְכוּ'. וְכָל שֶׁכֵּן לְהַשְׁאִיל בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל בָּהּ. וְעַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק לב) דְּזֶה דַּוְקָא כְּשֶׁהַשּׁוֹאֵל וְהַשּׁוֹכֵר קוֹרֵא בַּסֵּפֶר תּוֹרָה וְכֵן מִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בַּעֲשָׂרָה, הָא לָאו הָכִי יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם זִלְזוּל קְדֻשָּׁה, וְהַמְּגַן אַבְרָהָם כָּתַב בְּסָעִיף קָטָן כ"ז דְּמִסְתַּיְּמַת הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַע דְּבִכְל גַּוְנֵי שְׁרִי: **יב** (עה) **לִבְנוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת.** וְהוּא הַדִּין בְּשְׁאָר דָּבָר מְצָוָה: (עו) **אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר.** דְּמִסְתַּבְּרָא דְּלֹא הִשְׁלִיטוּ הַקָּהָל עַל אוֹתָהּ מִצְוָה אֶלָּא לְאוֹתוֹ אִישׁ וּלְזַרְעוֹ וְלֹא לְמִכֹּר לַאֲחֵרִים, אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁיָּכוֹל לִמְכֹּר זְכוּתוֹ [לְבוּשׁ]. כָּתַב הַטַּ"ז (ס"ק יא) דְּהַשַּׁלְחָן עָרוּךְ מְיַירֵי שֶׁכִּבְּדוּ אוֹתוֹ בְּחִנָּם, אֲבָל אִם קָנָה מֵהֶם בְּדָמִים הוּא כְּכָל קִנְיָן דְּעָלְמָא וְיָכוֹל לִמְכֹּר זְכוּתוֹ לְאַחֵר. וּמִכָּל מָקוֹם בָּרוּר הוּא כִּי דַּוְקָא לְהָגוּן כְּמוֹהוּ הִקְנוּ לוֹ זְכוּת זֶה, וְכֵן כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס"ק כד), וְכֵן בְּדִינָא דִּלְבוּשׁ, כְּשֶׁהִרְשׁוּהוּ בְּפֵרוּשׁ שֶׁיָּכוֹל לִמְכֹּר זְכוּתוֹ, הוּא גַּם כֵּן דַּוְקָא לְהָגוּן כְּמוֹהוּ [פְּרִי מִגְדִּים (משב"ז ס"ק יא)]: **יג** (עז) **דְּבַר מִצְוָה.** מִדְּסָתַם מַשְׁמַע כָּל דְּבַר מִצְוָה כְּצָדָקָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אַף שֶׁאֵינָהּ חֲמוּרָה מִקְּדֻשַּׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּסָעִיף ה' פָּסַק בְּנִבּוּי מָעוֹת דְּאֵין מְשַׁנִּין אֶלָּא לִקְדֻשָּׁה חֲמוּרָה, הָכָא מְיַירֵי עַל יְדֵי שְׁבָעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר דְּשָׁרֵי לְהוֹצִיא הַמָּעוֹת אַף לִקְדֻשָּׁה קַלָּה וְאַף לְחֻלִּין וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ז' [מְגַן אַבְרָהָם (סק"ל)]. וְהַטַּ"ז (ס"ק יב) מוֹקֵי לָהּ אַף שֶׁלֹּא עַל יְדֵי שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, אֶלָּא דְּמְיַירֵי דִּשְׁקִילִי הַמָּעוֹת דָּרְךְ הַלְוָאָה וְאַחַר כָּךְ יַחְזִירוּ מָעוֹת אֲחֵרִים לִבְנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְאָזַיל לְטַעְמֵיהּ בְּסָעִיף קָטָן ב' דְּסִבְירָא לֵהּ שָׁם בְּגִבּוּי מָעוֹת דְּמִתְּחִלָּה לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתָּם דָּרְךְ הַלְוָאָה: (עח) **לֹא יִמְכְּרוּם לְדָבָר מִצְוָה.** אַף עַל פִּי שֶׁעַל פִּי הַדִּין מֻתָּר עַל פִּי שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר אֲפִלּוּ לְהוֹצִיא לְחֻלִּין כָּל שֶׁכֵּן לְדָבָר מִצְוָה, מִכָּל מָקוֹם (פו) לֹא יַעֲשׂוּ כֵּן [מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק לא)] וְיִגְבּוּ מִן הַצִּבּוּר: (עט) **בָּנוּ וְנָמְרוּ.** דַּוְקָא גָּמְרוּ אֲבָל לֹא גָּמְרוּ אֶת הַבִּנְיָן דִּינוֹ כַּאֲבָנִים וְקוֹרוֹת שֶׁנִּזְקְרוּ מִקְּדֶם [טַ"ז (יו"ד סי' רנב סק"ב) וְחָמַד מֹשֶׁה (ס"ק יג), וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קנ"ב בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה בונים)]: (פ) **לֹא יִמְכְּרוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת.** פְּרוּשׁ (פס) אֵין רָאוּי לְאַנְשֵׁי הָעִיר לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֲבָל מִן הַדִּין שָׁרֵי בְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִם וּלְקִדֻּשָּׁה חֲמוּרָה בְּכָל גַּוְנֵי, (פט) וַאֲפִלּוּ בְּלֹא שְׁבָעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר: **יד** (פא) **לֹא מָצֵי** וְכוּ'. דְּנַעֲשָׂה נָדָר מִכֹּחַ אָמַר קַרְקַע זוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְכִדְאָמְרִינַן [ר"ה ו.] 'בְּפִיךָ' (דברים כג כד) זוֹ צְדָקָה: (פב) **יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹתָהּ.** (פ) לְדָבָר הֶרְשׁוּת, וַאֲפִלּוּ הַקַּרְקַע לְבֵית הַכְּנֶסֶת הַזְּמָנָה לָאו מִילְתָא הִיא כְּדִלְעֵיל סְעִיף ח'. וְאַף שֶׁהוּא עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ אֵינִי חָפֵץ אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, לֹא מַשְׁגִּיחִינַן בֵּיהּ, כֵּיוָן דְּמַעִקְּרָא סְתָמָא אָמַר וְלֹא כַּפְלֵיהּ לְתַנָּאֵיהּ, דְּלֹא אָמַר אִם לֹא יִבְנוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת יַחְזִירוּ לִי הַקַּרְקַע, אָמְרִינַן אַדַּעְתָּא דְּיִדְהוּ יְהָבָהּ מַעִקְּרָא וַהֲשְׁתָּא קְהֲדַר בֵּיהּ וְלֹא מָצֵי [מָרְדְּכִי (מגילה פ"ד סי' תתכא)]: (פג) **אֵינָם רַשָּׁאִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיָּכוֹל לְעַכְּבָם שֶׁלֹּא לִבְנוֹת עָלֶיהָ בֵּית הַמִּדְרָשׁ אַף שֶׁהִיא קְדֻשָּׁה חֲמוּרָה מִזֶּה כַּנַּ"ל בְּרֵישׁ הַסִּימָן,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(פה) מְגַן אַבְרָהָם (ס"ק כח). וְעַיֵּן בְּפִרְי מִגְדִּים (א"א) סָעִיף קָטָן כ"ו שֶׁכָּתַב דְּהוּא דַּוְקָא לְשִׁיטַת הָרִי"ף וְסִיעָתוֹ דְּסִבְירָא לְהוּ בְּמַתְנָה אָסוּר בְּשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בִּלְחוּד, אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ן (מגילה כה: ד"ה וכן מה) וְסִיעָתוֹ דְּסִבְירָא לְהוּ דְּסוּגְיָא דְּמַתְנָה אֵיירֵי שֶׁלֹּא בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, לְפִי זֶה גַּם מַה דְּאָסְרִינַן בְּאוֹגוֹרֵי וּמַשְׁכּוֹנֵי הַיְנוּ דַּוְקָא גַּם כֵּן בְּשֶׁלֹּא הָיָה בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לֹא נִהְירָא דָּבָר זֶה כְּלָל וְלִכְלֵי עָלְמָא אָסוּר אֲפִלּוּ בְּשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, דְּנִהְיֶה דִּלְשִׁיטָתָם שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר יְכוֹלִים לְבַטְּלוֹ וּלְהַפְקִיעוֹ מִקְּדֻשָּׁתוֹ כְּשֶׁאֵינָם צְרִיכִים לוֹ הָיְנוּ דַּוְקָא כְּשֶׁרוֹצִים לְהַפְקִיעַ, אֲבָל גַּבֵּי אוֹגוֹרֵי וּמַשְׁכּוֹנֵי הֲרֵי חָזְרִינַן שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְהַפְקִיעוֹ כְּלָל וַעֲדַיִן צְרִיכִים לוֹ מִדְּאֵינָם מְמַשְׁכְּנִים אוֹתוֹ אֶלָּא לְפִי שָׁעָה וּבְקִדּוּשְׁתֵּי קַאֵי, וְכֵן מוּכָח בְּרִיטְבָ"א (שם כו:) דְּבוּר הַמַּתְחִיל אוֹגוֹרֵי וּמַשְׁכּוֹנֵי דְּאֵינָם בְּכְלָל תִּשְׁמִישֵׁי מִצְוָה לְאַחַר זְמַן מִדְּלָא נִסְתַּלְּקוּ מִמְּנָּה לְגַמְרֵי, עַיֵּן שָׁם. **וְדַע דְּכָל זֶה דַּוְקָא בְּסִתָּמָא, אֲבָל אִם יְדֵעִינַן שֶׁרוֹצִים לְבַטְּלוֹ וּלְהַפְקִיעוֹ לְגַמְרֵי מִקְּדֻשָּׁתוֹ אֶלָּא שֶׁאֵינָם מוֹצְאִים עֵתָה לְמָכְרוֹ אוֹ שֶׁדְּמֵי הַשְּׁכִירוּת שֶׁיַּשְׁכִּירוּהוּ תָּמִיד יַעֲלֶה לָהֶם רֶוַח יוֹתֵר, בְּוַדַּאי שֶׁיָּכוֹל בְּיָדָם לְהַשְׁכִּיר עַל יְדֵי שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר כְּמוֹ בִּמְכִירָה, וְזֶה אֵיירֵי הַהִיא דִּתְשׁוּבַת הָרַא"ש כְּלָל ה'** (סי' א) **שֶׁמַּתִּיר לְהַשְׁכִּיר,**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ש סֵפֶר אֶרְחוֹת חַיִּים (סי׳ כה) בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד וְכָל חַכְמֵי הַדּוֹרוֹ. ת שָׁם (סי׳ כו). א מַהֲרַ״י קוּלוֹן קי״ג. ב שָׁם סִימָן קס״א.

(פד) לְשַׁנּוֹתָהּ אִם הוּא עוֹמֵד וְצוֹוֵחַ (פָּרוּשׁ, וְצוֹעֵק), אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ שָׁם חֶבֶר עִיר, דְּכָל מַאן דְּאָתֵי אַדַּעְתָּא דִּידֵיהּ אָתֵי, (פה) (וְשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר דַּיָּנִים כְּחֶבֶר עִיר) (מרדכי ריש בני העיר (מגילה פ״ד סי׳ תתכא)): **טו** (פו) * שׁ**אֵין אָדָם יָכוֹל** לֶאֱסֹר חֶלְקוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מֵהַסְּפָרִים, וְאִם אָסַר, (פז) * **אֵינוֹ** (כו) [כז] כְּלוּם: **טז** * תמִי שֶׁהִשְׁאִיל בֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיֵשׁ לוֹ מְרִיבָה עִם אֶחָד מֵהַקָּהָל, (פח) * **אֵינוֹ יָכוֹל** * לְאָסְרָהּ אֶלָּא אִם כֵּן יָאְסְרֶנָּה לְכָל הַקָּהָל כְּאֶחָד. הַגָּהּ: וְדַוְקָא שֶׁהִשְׁאִיל תְּחִלָּה סְתָם, * אֲבָל אִם הִתְנָה מִתְּחִלָּה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה לְמְחוֹת יְהֵא בְּיָדוֹ לִמְחוֹת, אוֹ שֶׁלֹּא הִשְׁאִיל לָהֶם בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא הִנִּיחָם לְכָנֵס לְבֵיתוֹ, הֲרֵשׁוּת בְּיָדוֹ (פט) לִמְחוֹת בְּמִי שֶׁיִּרְצֶה (מהר״ם פאדוואה סימן פ״ה): **יז** * אמִי שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת יָמִים רַבִּים, (צ) אֵין (צא) הַצִּבּוּר רַשָּׁאִים (צב) לְשַׁנּוֹתוֹ (צג) בְּבַיִת (כז) [כז] אַחֵר: **יח** בֵּיש

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

טו [כו] כְּלוּם. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּפִנְיָן זֶה בְּשו״ת מַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן ה׳ ר׳ ד׳, עַיִן שָׁם. וְעַיִן בְּשו״ת חוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ שְׁבוּסוֹף (שו״ת) הַתַּשְׁבֵּ״ץ (הסר הראשון) סִימָן ד׳: **יז [כז] אַחֵר.** עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיִן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי סִימָן ג׳ רד׳ שֶׁאִם הָרִאשׁוֹן מִחֵל אֵין בְּנֵי הָרִאשׁוֹן יְכוֹלִין

תְּדִיר אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּדָבָר דְּמִזְמַן לְזְמַן קָאָתֵי. וְכֵן כָּתַב הָרַאֲנ״ח חֵלֶק ב׳ סִימָן ע׳, וְעַיִן בְּהָרַ״ש הַלֵּוִי סִימָן (מ״ד) [כ״א], וּבְהָרַ״ש הַלֵּוִי סִימָן (מ״ד) [כ״א], וּבְהָרַ״י הַלֵּוִי סִימָן ע׳, וְעַיִן בְּהָרַ״י הַלֵּוִי סִימָן (מ״ד) [כ״א], וּבְהָרַ״ש הַלֵּוִי סִימָן (ט׳) [ח׳]. וַאֲפִלּוּ

בְּאֵר הַיטֵב

לְדָבָר הֶרְשׁוּת. מָרְדְּכַי (מגילה פ״ד סי׳ תתכא) מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק לה): **טו (כו) כְּלוּם.** הַיְנוּ מִצַּד הַתַּקָּנָה אֲבָל מִדִּינָא יָכוֹל לֶאֱסֹר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רכ״ד (ס״א): **יז (כז) אַחֵר.** וְהוּא הַדִּין מִי שֶׁזָּכָה בְּאֵיזֶה עִנְיָן שֶׁל כְּבוֹד אוֹ שֶׁל מִצְוָה אֵין מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ, אִם לֹא בְּהָיוֹת אֵיזֶה טַעֲנָה לְמַעְרַעְרוֹ. וְלָאו דַּוְקָא בְּדָבָרִים הַנּוֹהֲגִים

בְּאוּר הֲלָכָה

לְהוֹרִידָן מִקְּדֻשָּׁתָן, וְהַאי דְּסָעִיף ה׳ הַנ״ל אֶפְשָׁר גַּם כֵּן דְּמִירֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת מִלִּבָּנוֹת בְּמֶה שֶׁיִּקְחוּ מֵעֵט מְעוֹת לְצֹרֶךְ תֵּבָה וְכַדּוֹמֶה]. וְכוּלְהוּ דּוּכְתֵי דְּנִזְכַּר בְּפוֹסְקִים לְשׁוֹן לְכַתְּחִלָּה, מִירֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עוֹד בָּתֵּי כְּנֻסִיּוֹת אוֹ שֶׁהַקְּדֻשָּׁה אַחֶרֶת הָיָה דָּבָר נָחוּץ מְאֹד, כְּגוֹן שֶׁחָסֵר לָהֶם סֵפֶר תּוֹרָה לִקְרוֹת בְּצִבּוּר אוֹ שֶׁחָסֵר לָהֶם נְבִיאִים וּכְתוּבִים לִלְמֹד בָּהֶם, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

טו * **אֵין אָדָם וְכוּ'.** לְכאוֹרָה זֶה דָּוְקָא בִּלֹּא הָיָה לוֹ מָקוֹם קָבוּעַ אֶלָּא מִצַּד שֶׁהַבַּיִת הַכְּנֶסֶת מְשֻׁתָּף לְכֻלָּם, אֲבָל לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁכָּל אֶחָד קוֹנֶה מָקוֹם קָבוּעַ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְיֵשׁ לוֹ בּוֹ זְכוּת לְהוֹרִישׁ וְלִמְכֹּר, אֶפְשָׁר דְּלֹא שַׁיָּךְ זֶה, וְעַיִן. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמֵאִירִי בְּפֶרֶק הַשָּׁתְּפִין (נדרים סו: ד״ה בית הכנסת) שֶׁלְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים בְּכָל גַּוְנֵי אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱסֹר, אַף דַּעְתּוֹ נוֹטָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

* **אֵינוֹ כְּלוּם.** עַיִן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק פז) דְּכָל זֶה מִצַּד הַתַּקָּנָה. וְדַע דְּכָל זֶה הָאַרְכְנוּ לְדַעָה קַמַּיְיתָא שֶׁנִּזְכְּרָת בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רכ״ד, אֲבָל לְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שָׁם דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ דִּין חֶלְקָה כְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְכַדּוֹמֶה מִדִּינָא אֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱסֹר עַל חֲבֵרוֹ, גַּם הָכָא מִדִּינָא הוּא, וְעַיִן בַּשַּׁ״ךְ שָׁם (סק״ב) שֶׁדַּעְתּוֹ לְעִקַּר כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים:

טז * מִי שֶׁהִשְׁאִיל בֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהִשְׁאִילָם שֶׁיִּהְיֶה עָלָיו שָׁם בֵּית הַכְּנֶסֶת גָּמוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם הִשְׁאִיל לָהֶם בֵּיתוֹ שֶׁיִּבְוֹאוּ לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ בְּעָלְמָא אֵין בְּכְלָל זֶה [אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ל) בְּשֵׁם מַהֲרַי״ט (בשו״ת סי׳ קצו)]:

* **אֵינוֹ יָכוֹל וְכוּ'.** לְאו דַּוְקָא הוּא, דְּאִי עָבַר וְאָסַר אָסוּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּתְשׁוּבַת רַי״ט צָהָלוֹן (שם), אֶלָּא דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת כֵּן [מִצַּד הַחֶרֶם שֶׁהַחֲרִימוּ עַל זֶה הַקְּדְמוֹנִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכָל זֶה (סי׳ קטו) וּבִתְשׁוּבַת מַהֲרַ״מ מֶרוּטֶנְבּוּרְג], וּכְמוֹ דְּאִיתָא לְשׁוֹן זֶה בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה כתוב) [אֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק ל)]. וּמַה דְּאִיתָא בְּסָעִיף ט״ו דְּאִם אָסַר אֵינוֹ כְּלוּם וְגַם שָׁם הוּא מִצַּד הַתַּקָּנָה, אֶפְשָׁר דְּשָׁם הָיְתָה הַתַּקָּנָה כֵּן, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן:

* **לְאָסְרָהּ.** כָּתַב מַהֲרַ״ש דִּוּרָאן בִּתְשׁוּבָה (שו״ת חוט המשולש בתשב״ץ) סִימָן ד׳ דְּאִם יֵשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת אַחֶרֶת בְּאוֹתָהּ הָעִיר יָכוֹל לְאָסְרָהּ, דִּכְשֶׁלְּקָא כְּשֶׁאֵין בֵּית הַכְּנֶסֶת אַחֵר מַה יֵּשׁ לוֹ לְאוֹתוֹ יָחִיד לְהַעֲבִיד וְיִשָּׁאֵר בְּלִי תְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וַהֲרֵי זֶה הָאוֹסְרוֹ מַכְשִׁילוֹ וּמוֹנְעוֹ מִתְּפִלַּת צִבּוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת אַחֶרֶת. וְהָעִתִּיקוּ הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּקִצּוּר, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ טַעַם הַתַּקָּנָה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק פח) אֵין דִּינוֹ מֻכְרָח:

* **אֲבָל אִם הִתְנָה מִתְּחִלָּה וְכוּ'.** הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁכֵּיוָן שֶׁהִתְנָה תְּנָאוֹ קַיָּם, עַד כָּאן לְשׁוֹן דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ט). מַשְׁמַע מִזֶּה דְּתְּנָאוֹ הָיָה שֶׁיּוּכַל לִמְחוֹת אֲפִלּוּ לְיָחִיד:

יז * **מִי שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת וְכוּ'.** נִרְאֶה דְּלֹא דַּוְקָא בֵּית הַכְּנֶסֶת גְּמוּרָה, הוּא הַדִּין אִם הָיָה אֶצְלוֹ מִנְיַן קָבוּעַ יָמִים רַבִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בַּכְּפָרִים, נַמִּי דִּינָא הָכִי, דְּהָא מְקוֹר הַאי דִּינָא נוֹבַעַ מִדִּין עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת דְּחָשְׁשׁוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(פח) וְהַטַּעַם כֵּיוָן דְּאִיתְיְהֵב אַדַּעְתָּא דְּכָלְהוּ, לֹא גָּרַע כֹּחוֹ מֵאֶחָד מִמָּאתַיִם אֲנָשֵׁי הָעִיר שֶׁיְּכוֹלִים לִמְחוֹת כְּשָׁרוֹצִים לְשַׁנּוֹת. וְאַף עַל גַּב דִּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסָעִיף ו׳ דְּלִקְדֻשָּׁה חֲמוּרָה יְכוֹלִים בְּנֵי הָעִיר לְשַׁנּוֹת וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר, הָתָם מִיָּרֵי שֶׁאֵין אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי הָעִיר מוֹחֶה עַל זֶה בְּפֵרוּשׁ. וְעַיִן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק לו) שֶׁהִקְשָׁה, דִּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רנ״ט סָעִיף ב׳ אִיתָא בְּהָדְיָא דְּאֵין הַבָּעָלִים יְכוֹלִים לִמְחוֹת מִלִּבָּנוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ כֵּיוָן שֶׁהִיא קְדֻשָּׁה חֲמוּרָה, וְדָחַק אֶת עַצְמוֹ לְתָרֵץ, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגַדִּים שֶׁמְּפַקְפֵּק בְּתֵרוּצוֹ, וְגַם בְּבַאוּר הַגְּרַ״א הִקְשָׁה קַשְׁיָא זוֹ דְּמֻגָּן אַבְרָהָם וְנִשְׁאַר בְּדִין זֶה בְּצָרְיךְ עִיּוּן: **(פד) לְשַׁנּוֹתָהּ.** וּמְסַיֵּם הַמְּרַדְכַי (מגילה פ״ד סי׳ תתכא) דְּמִכָּל מָקוֹם רְאוּבֵן נַמִּי לֹא מְצֵי לְשַׁנּוֹת וּלְמֶהְדַּר, וַאֲפִלּוּ לֹא מְצֵי עַתָּה לִבְנוֹתָהּ מִפְּנֵי הַשִּׁלְטוֹן, שָׁמָּא לְאַחַר זְמַן יִמְצְאוּ חֲנִינָה לִבְנוֹתָהּ: **(פה) וְשִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (פנ) בְּמַעֲמַד הַקָּהָל: **טו (פו) אֵין אָדָם וְכוּ'.** הַיְנוּ בֵּין לְיָחִיד בֵּין לְכָל הַקָּהָל: **(פז) אֵינוֹ כְּלוּם.** כֵּן תִּקְנוּ הַגְּאוֹנִים, דְּאִם לֹא כֵן כָּל אֶחָד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ דְּבַר מָה עִם חֲבֵרוֹ יֵאָסֵר חֶלְקוֹ עָלָיו, וּמִמֵּילָא יְהֵא כָּל בֵּית הַכְּנֶסֶת אֲסוּרָה עָלָיו דְּאֵין בְּרִירָה [לְבוּשׁ]: **טז (פח) אֵינוֹ יָכוֹל לְאָסְרָהּ.** הַיְנוּ מִצַּד חֶרֶם רַבֵּנוּ גֵּרְשֹׁם מְאוֹר הַגּוֹלָה שֶׁיֵּשׁ עַל זֶה, וְהַטַּעַם נִרְאֶה דְּחָשְׁשׁוּ לְבְזָיוֹן דְּהַהוּא גַּבְרָא עַיִן גְּשִׁין (נ״ז) [נ״ר] (ע״א), מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ אֶסֶר לְכֻלָּם לֵיכָא כְּסוּפָא. וְהָא דְּיָכוֹל לֶאֱסֹר לְכָל הַקָּהָל הַיְנוּ מְשׁוּם דְּלֹא הִשְׁאִיל לָהֶם אֶלָּא בְּסָתָם, הָא אִם הִשְׁאִיל לָהֶם לִזְמַן, עַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רכ״א סָעִיף ו׳ וְז׳ (עג) דְּיֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִם חָל אִסּוּרוֹ בְּתוֹךְ הַזְּמַן: **(פט) לְמְחוֹת בְּמִי שֶׁיִּרְצֶה.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר וְכֵן הוּא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ט): **יז (צ) אֵין וְכוּ'.** מִפְּנֵי (עד) דַּרְכֵי שָׁלוֹם, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ עַל בְּנֵי בַּיִת זֶה אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם מְהֻגָּנִים הֵם וּלְפִיכָךְ נִמְנְעוּ הַצִּבּוּר מִלְּהִתְפַּלֵּל שָׁם, וְלָכֵן אֲפִלּוּ יֵשׁ לְהַצִּבּוּר (פא) קְצָת טַעַם בְּדָבָר נַמִּי אֵינָם רַשָּׁאִים: **(צא) הַצִּבּוּר.** וְאִם רַק מִקְצָת מֵהַצִּבּוּר רוֹצִים לְהִתְפָּרֵד וּלְהִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם אַחֵר רַשָּׁאִים, כֵּיוָן שֶׁגַּם בְּבֵיתוֹ מִתְפַּלְּלִים קְצָת וְלֹא נִתְבַּטֵּל מִמֶּנּוּ הַמְּצָוָה בְּשׁוּם פַּעַם. אֲבָל חֶבְרָה שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים בְּבֵית אֶחָד כַּמָּה שָׁנִים וְאַחַר כָּךְ רוֹצִים לִלְמֹד שְׁנֵי חֲדָשִׁים בְּכָל בַּיִת וּבַיִת, אֵינָם יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת [אַחֲרוֹנִים]: **(צב) לְשַׁנּוֹת.** וְהוּא הַדִּין בְּמִי שֶׁזָּכָה בְּאֵיזֶה עִנְיָן שֶׁל (פו) כָּבוֹד אוֹ שֶׁל מִצְוָה אֵין מַעֲבִירִים מִמֶּנּוּ, [אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ טַעֲנָה לְמַעְרַעְרוֹ] וְלָאו דַּוְקָא בְּדָבָרִים הַנּוֹהֲגִים תְּדִיר, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּדָבָרִים דְּמִזְמַן לְזְמַן קָאָתֵי נַמִּי דִּינָא הָכִי. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים אֲנָשִׁים שֶׁהֶחֱזִיקוּ לְקַבֵּר מֵתִים אֵינָם יְכוֹלִים לְמְחוֹת בָּאֲחֵרִים שֶׁבָּאִים לְקַבֵּר, שֶׁבַּעֲשִׂית מִצְוָה כָּל אֶחָד רוֹצֶה לִזְכּוֹת, וּבִמְדִינוֹת שֶׁיֵּשׁ חֲבוּרוֹת מְנוּיוֹת עַל כָּךְ (פס) שֶׁמְּזַדְּמִין עִסְקֵיהֶם בְּכָל הַשָּׁנָה כְּשֶׁמְּזַדְּמִין לָהֶם מִצְוָה זוֹ, צָרִיךְ לִתֵּן לְהַחֲבָרָה כְּמִנְהָגָם: **(צג) בְּבֵית**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(עג) מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק לו): **(עד)** כֵּן מוּכָח בְּמָרְדְּכַי, וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה הָאֹרֶךְ (ד״ה לבניהם) בְּהָדְיָא, וְכֵן מוּכָח בְּמֻגָּן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ל״ו. [וְכֵאֲמֶת מִלְּתָא דְּפָשִׁיטָא הוּא בָּעָלְמָא דְּדַעַת הַיָּחִיד אֵינוֹ כְּלוּם נָגֶד שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, רַק הָכָא הָוֵה אָמִינָא כֵּיוָן דְּהוּא נָתַן הַקַּרְקַע עַל זֶה עָדִיף כֹּחוֹ מִשְּׁאָר יָחִיד, קָא מַשְׁמַע לָן דְּעַל דַּעַת שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר בְּוַדַּאי נָתַן הַקַּרְקַע], וּבְזֶה סָרָה מַה שֶּׁגִּמְגֵּם אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים עַל דִּבְרֵי הַגָּהָ״ה:

(עה) מֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק לו): **(עו)** כֵּן מוּכָח בְּמָרְדְּכַי, וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה הָאֹרֶךְ (ד״ה לבניהם) בְּהָדְיָא, וְכֵן מוּכָח בְּמֻגָּן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ל״ו. [וְכֵאֲמֶת מִלְּתָא דְּפָשִׁיטָא הוּא בָּעָלְמָא דְּדַעַת הַיָּחִיד אֵינוֹ כְּלוּם נָגֶד שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר, רַק הָכָא הָוֵה אָמִינָא כֵּיוָן דְּהוּא נָתַן הַקַּרְקַע עַל זֶה עָדִיף כֹּחוֹ מִשְּׁאָר יָחִיד, קָא מַשְׁמַע לָן דְּעַל דַּעַת שִׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אַנְשֵׁי הָעִיר בְּוַדַּאי נָתַן הַקַּרְקַע], וּבְזֶה סָרָה מַה שֶּׁגִּמְגֵּם אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים עַל דִּבְרֵי הַגָּהָ״ה:

טז (עג) עַיִן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק לט) וּבִפְרִי מְגַדִּים, וְעַיִן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּיוֹרֶה דֵּעָה שָׁם שֶׁמַּשִּׂיג עַל הַפְּרִי מְגַדִּים. **וּמַה שֶּׁהֵבִיא בְּשֵׁם אֲלִיָּה רַבָּה** (סק״ל) **דִּסְתָם שְׁאֵלָה שִׁלְשִׁים יוֹם, תְּמִהֵנִי הֵלֹא מְבֹאָר בְּהִפּוּךְ בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט** רֵישׁ סִימָן ע״ג (ס״א): **יז (עד)** מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״מ) וְהַגְּרַ״א: **(עה)** עַיִן בְּפְרִי מְגַדִּים (שם): **(עו)** עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק מב) וּמֻגָּן אַבְרָהָם (ס״ק מב): **(עז)** פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״מ): **(עח)** בְּאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק לח):

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah